

Stora torget möter Falun

Slutrapport Förstudie

2017-06-12

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning

1. Inledning

2. BAKGRUND

2.1 Bakgrund

2.2 Syfte

2.3 Mål

3. Gällande planer och dokument

4. METOD OCH GENOMFÖRANDE

4.1 Projektperiod

4.2 Projektets metod och genomförande

4.3 Projektorganisation

4.4 Arbetsgruppen

4.5 Dialoggruppen

4.6 Referensgruppen

4.7 Informationsplan

5. Sammanställning av gruppernas synpunkter

6. STORA TORGET - PLATSANALYS

6.1 Stora torgets historia

6.2 Stora torgets funktion idag

6.3 Stora torgets förutsättningar och utformning

6.4 Stora torgets kommunikationer – rörelser, stråk och samband

6.5 Omvärldsanalys - Referenser och goda exempel

7. RESULTATET

7.1 Förslaget

7.2 Förslag – koncept för utveckling av Stora torget

7.3 Funktionskoncept Åsgatan

7.4 Funktionskoncept Svärdsjögatan

7.5 Funktionskoncept Slaggatan

7.6 Funktionskoncept Kristinegatan

7.7 Funktionskoncept Södra hörnet

7.8 Funktionskoncept Mitten

7.9 Rörelsestråk

7.10 Salutorgsplatserna

7.11 Cykelparkering

7.12 Speakers corner

7.13 Scen

7.14 Sittplatser och Fikaplatser

7.15 Mobila golv och terrasser

7.16 Hårdgjorda ytor

7.17 Byggnad

7.18 Belysning

7.19 Skytning och skyltar

7.20 Grönska och växtlighet

7.21 Tillgänglighet

7.22 Trafik

8. NÄSTA SKEDE

9. SLUTSATSER

Sammanfattning

Rapporten beskriver hur Stora torget kan utvecklas till att bli det nav i stadens centrum som idag kanske saknas.

I dag upplevs torget som öde och utan funktion fränsett tillfälliga evenemang och arrangemang samt under den period som torghandel bedrivs.

Visioner och mål som styr arbetet har varit bl.a. Stora torget ska bli ett levande torg och ett hjärta i staden. Torget ska erbjuda en flexibel användning för barn, unga och vuxna och vara en plats för möten, installationer och tillfälliga ”pop up”-arrangemang, vistelse och aktiviteter – både spontana och arrangerade.

Torghandelsplatserna skall bli en naturlig del av torget så som de har varit och därmed ges Åsgatan en mer framträdande plats än idag. Ett torg i torg förslaget ger även det en förskjutning åt samma håll.

Att solen ger attraktion är bekant och förslaget visar på hur mobila platåer erbjuder plats för besökarna på ett mer inbjudande vis än idag.

Likaså behöver belysningen av torget vara funktionell och anpassad med tanke på skönhet, trygghet och upplevelse.

Mobilitet är även tanken bakom scenen som skall möjliggöra uppträdanden med torgets naturliga lutning som den optimala läktaren.

Förslaget visar även potentialen för platsen i korsningen Holmgatan/Falugatan; i dag en exkluderande plats med nivåskillnader, men i förslaget en inbjudande mötesplats.

De förslag som projektet redovisar är grundat på befintliga förutsättningar, byggnader, närliggande gaturum och

miljöer och hur dessa kan nyttjas och förädla torgets funktion.

Förslaget innebär att Stora Torget förblir och ytterligare utvecklas till en självklar mötesplats för falubor och besökare året runt. Att det blir en mötesplats som enkelt kan möjliggöra en mängd olika och tänkbara användningar och aktiviteter och som samtidigt bidrar till att uppmärksamma platsens historia och världsarvet Falun.

Förstudien av Stora torgets framtida funktioner har skett genom analyser av bl.a. historik, kulturhistoria, världsarvsstaden, stadens kommunikationer och rörelsemönster, framtida behov, årumsutvecklingen, sol- och skuggdiagram med flera viktiga delar.

Projektet har genomförts i dialog med aktörer i staden som ungdomar, fastighetsägare, Centrala stadsrum, Länsstyrelsen, Kristine kyrka samt med representanter från kommunala förvaltningar m.fl.

Det nedan redovisade resultatet är en syntes av det genomförda arbetet.

Förstudien inför nästa skede är en förädling av torget och dess framtida möjligheter.

Nästa skede innefattar bl.a. gestaltungsprogram och förprojektering och projektering innan de flesta fysiska åtgärderna tar vid.

Vem som helst kan starta vad som helst, men konststycket är att driva verksamheten framgångsrikt över tid. Därför är det mycket betydelsefullt att en ansvarig funktion utses för Stora torgets drift, underhåll och utveckling.

1. Inledning

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden (MSN) beslutade 2016-10-26 att uppdra åt Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen att utreda hur Stora torget bättre ska kunna bli den arena som speglar Faluns vision om en hållbar och attraktiv stadskärna.

Rapporten är ett resultat av en genomförd förstudie av Stora Torget i Falun. Den har tagits fram för att utreda vilken funktion Stora Torget har idag och hur torget ytterligare kan bidra till att spegla Faluns vision och bidra till ett hållbart och attraktivt Falun.

Innehållet utgör ett förstudieunderlag inför nästa steg med arbetet kring Stora Torget och dess utveckling.

2. BAKGRUND

2.1 Bakgrund

Genom en motion som föreslår att göra Falun och Stora torget attraktivt beslutade MSN att utreda torghandeln och Stora torgets funktion idag och hur torget kan bidra till att spegla Faluns vision och framtida behov av en hållbar och attraktiv stadskärna.

För Falu stad och världsarvet Falun, representerar Stora torget höga sociala och kulturella värden. Stora torget har historiskt varit vital del av stadslivet. En trygg, attraktiv och estetisk tilltalande miljö är avgörande för en tilldragande mötesplats och ett levande centrum.

Stora torgets strategiska läge i staden och fysiska förutsättningar har ett stort värde och utgör en potential som idag inte tas till vara fullt ut.

2.2 Syfte

Syftet har varit att utreda Stora torgets funktion idag och hur torget kan utvecklas för att möta falubor och besökares behov av en central, tydlig och flexibel mötesplats.

2.3 Mål

Stora torget ska vara en självklar mötesplats med möjlighet till flera olika användningar och aktiviteter för falubor och besökare.

Det övergripande målet har varit att utreda Stora torgets nuvarande funktion och ge förslag på hur torget förblir och ytterligare utvecklas.

3. Gällande planer och dokument.

Kommunala styrdokument som utgör viktiga utgångspunkter för förstudien av Stora Torget är bland annat; Visionen för Falu Kommun: ett större Falun, Översiktsplanen FalunBorlänge 2014 (ÖP), Översiktsplan för Falu kommun – fördjupning för falu centrum, 1998 (FÖP) s k Centrumplanen, Stadsplanen/Detaljplan för Stora Torget i falun, 720128.

Övriga dokument som är viktiga utgångspunkter; Riksintressen för kulturmiljövården– Dalarnas län (W), Världsarvet Falun – uppdrag, visioner och fantastiska platser, Världsarvet Falun – Förvaltningsplan 2014 – 2019, Husen berättar – bevarande plan för falu innerstad, 2012, Kvartersfakta 1996 Falu innerstadskvarter.

4. METOD och GENOMFÖRANDE

4.1 Projektperiod

Projektet har genomförts under januari till maj 2017.

4.2 Projektets metod och genomförande

Efter miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut 2016-10-26 utsågs en projektgrupp och projektledare för uppdraget. En projektplan för uppdraget upprättades med projektets syfte, mål, arbetsformer, tidplan och organisation.

Projektets arbetsgrupp på Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen har genomfört utredningen med stöd av en dialoggrupp samt en referensgrupp inom kommunen. Till arbetsgruppens resurs har avdelningen Mät och karta varit värdefulla för analyser och resultat.

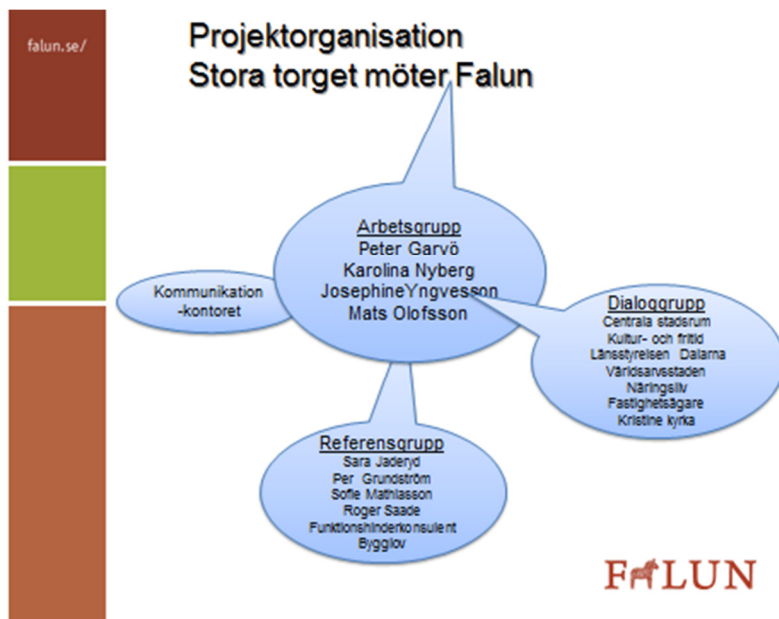
Utredningsarbetet har innefattat omvärldsanalys och platsanalys bestående av bland annat torgets innehåll och funktion, förutsättningar och innehåll/utformning, samband med stadens övriga offentliga rum, stadens rörelsemönster och den planerade ombyggnationen av årummet. (Se vidare i avsnitt Analys).

Projektet har samverkat med nu pågående projekt med uppdrag att studera stadens torghandel.

4.3 Projektorganisation

Projektet har bestått av Arbetsgruppen, Dialoggruppen och Referensgruppen.

Se organisationsplaner nedan.

Projektmodell Dialogerna

4.4 Arbetsgruppen

Arbetsgruppen som genomfört uppdraget har bestått av Peter Garvö Projektledare Hållbarhet och planering, Karolina Nyberg Exploatering, Josephine Yngvesson Hållbarhet och planering och Mats Olofsson Hållbarhet och planering.

4.5 Dialoggruppen

Dialoggruppen (se bild Projektmodell dialogerna ovan) har bjudits in att delta i dialog kring Stora torgets funktion och utveckling.

Dialoggrupp har bestått av representanter för Centrala stadsrum, Kultur- och fritidsförvaltningen,

Näringslivskontoret, Fastighetsägare, Kristine kyrka, Länsstyrelsen Dalarna och kulturinstitutioner i Falun. I Kultur- och fritidsförvaltningens grupp har Faluns ungdom varit representerade.

Dialoggruppens uppgift har varit att bidra med tankar, synpunkter och idéer i dialog med arbetsgruppen under analys- och utredningsarbete av Stora torget.

Möte mellan arbetsgruppen och dialoggruppen har genomförts vid tre tillfällen under projektets gång för att diskutera dels ett arbetsunderlag från arbetsgruppen och dels allmänna synpunkter. Däremellan har grupperna arbetat inom sina egna grupperingar.

Dialoggrupperna har lämnat mycket värdefulla synpunkter som blivit en del av projektets resultat.

4.6 Referensgruppen

Referensgruppen (se bild Projektorganisation Stora torget möter Falun ovan) har deltagit i diskussioner och utvärdering av projektets synpunkter .

Referensgrupp har bestått av Sara Jaderyd och Roger Saade Trafik och mark, Per Grundström och Sofie Mathiasson Hållbarhet och planering och Funktionshinderkonsulent Annica Ovesson.

Gruppen har tillsammans med arbetsgruppen mötts vid tre tillfällen för att diskutera dels ett arbetsunderlag från arbetsgruppen och dels allmänna synpunkter.

Gruppen har lämnat mycket värdefulla synpunkter som blivit en del av projektets resultat.

4.7 Informationsplan

Extern information om projektet har hanterats av kommunikationskontoret (KKT). En nyhet om projektet lades ut på kommunens hemsida.

Centrala stadsrum informerar medlemmar, fastighetsägare och övriga näringsidkare.

Övriga organisationer och deltagare informerar de berörda inom sin organisation för att skapa dialog.

5. Sammanställning av dialoggruppernas synpunkter

En av projektets framgångsfaktorer har varit samverkan med dialoggruppen, och att vara lyhörd inför deras tankar, synpunkter och idéer.

De synpunkter som tydligt framkommit från dialoggrupperna är bland annat avsaknaden av sittplatser och att nyttja Stora torgets soliga lägen för vila, sol, umgänge och möten – vilket upplevs som en stor brist idag. Även att förstärka de värden som ger Falun dess identitet som resident- och världsarvsstad med hjälp av t ex materialval framkom som en viktig synpunkt. En övergripande synpunkt är att ta tillvara på det som finns och snygga till torget för att ta bort det något tomma och tråkiga intryck som torget kan ge idag.

Grupperna upplever även att torget saknar fysiska förutsättningar för att kunna genomföra tillfälliga kulturella aktiviteter och arrangemang som exempelvis konserter, teater, utställningar med mera. Framkomligheten på torget upplevs begränsad i och med torgets lutning och den ojämna markbeläggningen.

Ett ytterligare önskemål var utåtriktad information som handlar om att informera och kommunicera torgets funktion som mötesplats och arena för olika evenemang.

Många önskar att Bondens marknad flyttas till torget salutorgsplatser.

Bland övriga synpunkter från dialoggrupperna kan nämnas:

- bli en självklar mötesplats
- uteserveringar
- mer grönska/växtlighet
- bättre belysning/ljussättning
- en symbol
- en byggnad och en mobil Black Box
- parkeringsplatser
- ta bort estraden
- scen i nedre delen
- skapa mobila terrasser
- salutorgsplatserna är otillgängliga
- cykelparkeringen är ett hinder
- höja kvaliteten på golv och väggar/fasader
- inga karuseller på Åsgatan i anslutning till kyrkans entré
- m f

6. STORA TORGET - PLATSANALYS

6.1 Stora torgets historia

Stora Torget anlades under mitten av 1600- talet efter att stadens grundläggning bekräftats 1646 av drottning Kristina. Efter detta utlades en stadsplan över området som idag är de centrala delarna av Falun. Planen är en rutnätsplan med raka gator, rektangulära kvarter och en öppen yta, ett stort torg, dagens Stora Torget. Den är något förskjuten på grund av landskapets förutsättningar som topografi, Faluån, åsens stäckning och den äldre landsvägen på "krönet", dagens Åsgatan.

Torget ursprungliga syfte står i forna handelsbalken i 1734 års lagbok och lyder: "Alla varor som komma från landet in till salu i staden, skola till stadens torg och hamnar föras och ej annorstädes säljas"

På Stora torget skede försäljning av spannmål, laggkärl, och slöjdvaror.

Torget har sedan det anlades haft en funktion som marknadsplats och därmed lockat människor. Dock minskade denna betydelse då det blev tillåtet att bedriva handel på landsbygden (1860- tal).

Några historiska händelser som påverkat Stora Torget och stadsbilden:

De två stadsbränderna 1761.

Engelbrekt statyn 1919

Bilens intåg

Kollektivtrafik

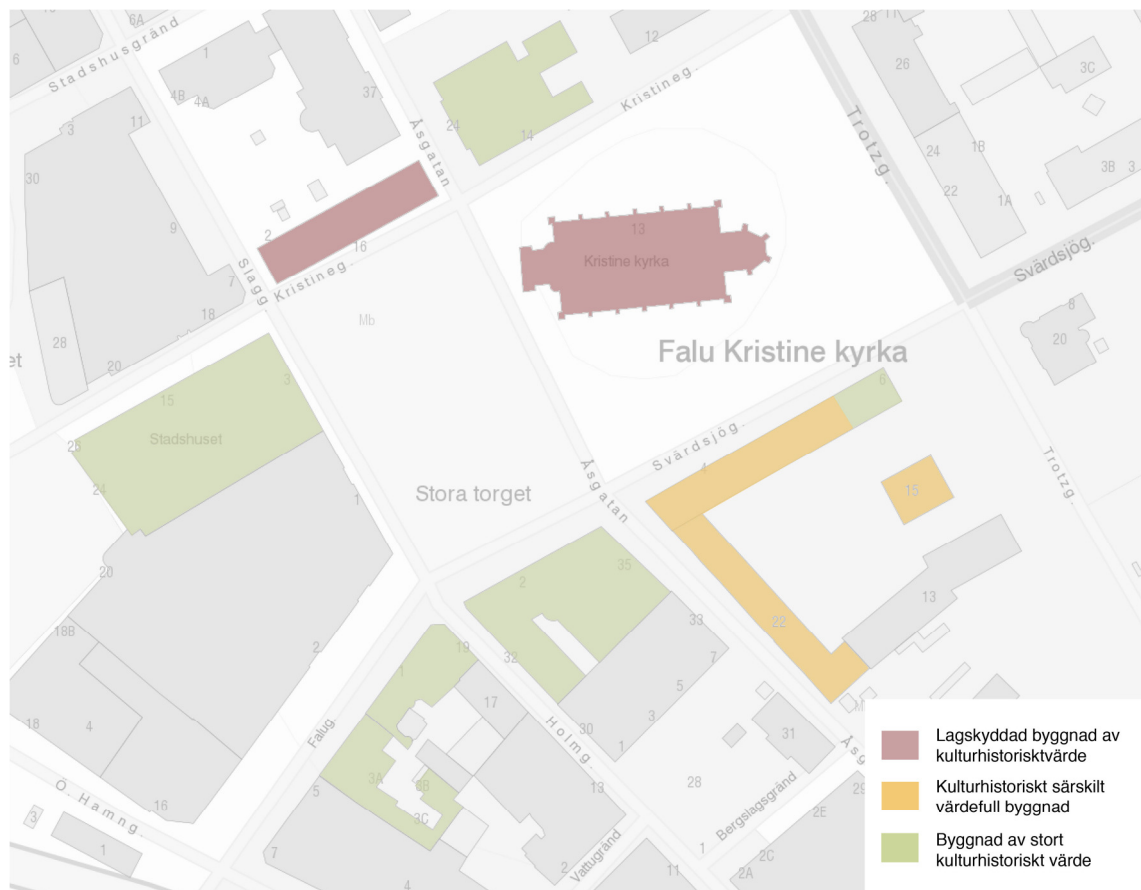
Modernisering, med varuhus, kontor och ett växande bilberoendet under 1960 - till 90 talet.

Estraden, som skänktes som gåva till Faluns 350- årsjubileum 1991.

Den historiska rutnätsplanstrukturen är bevarad och torget ramas in av kvarter med kulturhistoriskt värdefulla byggnader (se bild nedan). Kristine kyrka och rådhuset är lagskyddade byggander av kulturhistoriska värden. Bergslagens huvudkontor på Svärdsjögatan är en kulturhistoriskt särskilt värdefull byggnad. Stadshuset samt flera byggnader i kvarten längs med Falugatan är byggnader av stort kulturhistoriskt värde (Köpmannen 12 och 15, Koersnerska gården). Även längs med Svärdsjögatan finns byggander som är av stort kulturhistoriskt värde som "Centralpalatset" / Vedkompaniet 1. Rektors- och komministerbostaden på Åsgatan är också en byggnad av stort kulturhistoriskt värde.

Analys:

Stora Torget hör till de äldre delarna och stadsstrukturerna i centrala Falun. Det är en av de äldsta offentliga platserna och den historiska strukturen och kopplingarna är betydelsefulla och en viktig del av värdsarvet Falun. Det är viktigt att bevara och stärka platsens historiska kopplingar då det bidrar till Faluns unika identitet som både resident- och världsarvsstad. Den historiska kopplingen bör utvecklas och förstärkas samtidigt som den moderniseras.

6.2 Stora torgets funktion idag

Stora torget är en central punkt i Falun centrum med caféer, restauranger, butiker, torghandel, bostäder, kontor, fotgängare och cyklister. Stora torget är en öppen plats mellan stadens gågator och kommersiella stråk. På de omgivande gatorna finns reglerad trafik och parkeringsplatser. Längst med Åsgatan finns platser för Taxi och utmed Svärdsjögatan finns cykelparkering för cirka 100 cyklar. Längs med Holmgatan och Kristinegatan finns ytor som är reserverade för torghandel.

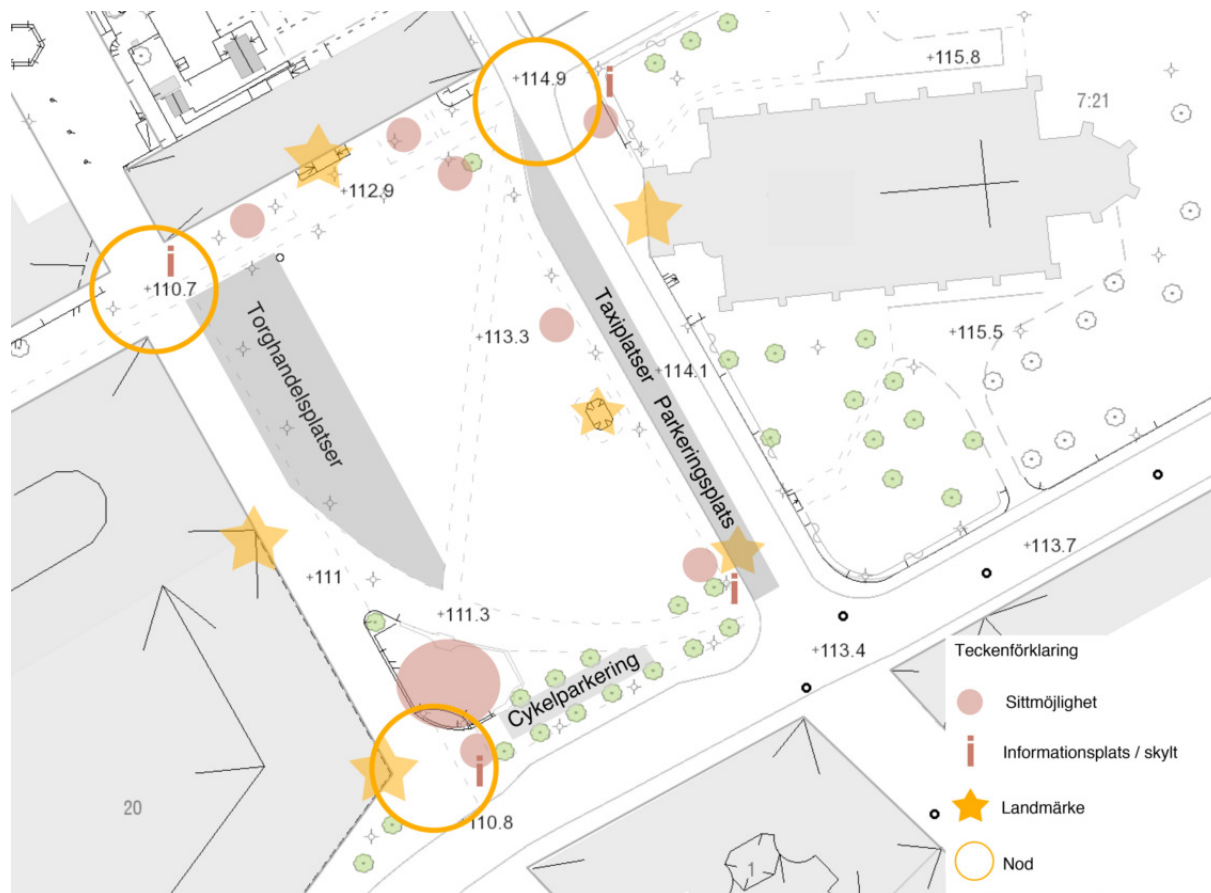
Stora torget är i sig ett en central nod i staden. I anslutning till torget ligger Kristine kyrka, rådhuset och gallerian Falan som även de är kända och tydliga läandmärken i centrum. På torget finns även några mindre och för torget lokala landmärken som Engelbrektstatyn och Speakers corner. Hörnen av Stora torget är mindre noder, knutpunkter och mötesplatser.

Torget används under hela året för olika tillfälliga större arrangemang och folksamlingar som exempelvis sportarrangemang, hyllningar, olika typer av marknader, demonstrationer och manifestationer.

Sommartid används torget exempelvis för torghandel, skolavslutning, cruisingkvällar och uppträdanden. Solstolar ställs ut och planteringskärl med sommarblommor. Estraden används för mindre arrangemang av t ex Centrala stadsrum och företag.

Vintertid smyckas torget ut med julgran och dekorationer. Vissa år har torget använts för snöupplag.

Idag präglas torget till stor del av människor som passerar, då torgets lutning och kullerstensbeläggning och fåtal sittplatser inte inbjuder till paus.

Analys:

Stora torget är en stor, öppen och spännande yta. Idag är den en av centrumets fåtala bilfria öppna ytor vilket ger möjlighet för människor att fritt vistas och röra sig på platsen. Det är viktigt att bevara och stärka detta för att torget ska behålla sin funktion som mötes- och evenemangsplats och bidra till Faluns vision om en hållbar och attraktiv stadskärna.

Dock saknar torget sittplatser och tydliga, tillgängliga och funktionella platser för möten, vistelse och aktivitet vilket behöver utvecklas.

Torget lutning och kullerstensbeläggning begränsar framkomligheten och försvårar användningen av torgytan. Stora torget är ett stort och pampigt torg samtidigt som det ofta är lite ödsligt med stora outnyttjade ytor.

Det är tydligt att användningen av torget påverkas av lutningen, markbeläggningen och av vilka funktioner som finns och var de är placerade. En del förutsättningar går att förändra medan andra saker inte går att förändra utan att göra intrång på den befintliga karaktären.

6.3 Stora torgets förutsättningar och utformning

Torgytans ungefärliga mått är 85 x 50 meter. Torgrummet definieras till stor del av de omkringliggande byggnaderna även om angränsande gator och trädallén utgör en tydlig gräns för själva torgytan. Dimensionen på hela torgrummet, torgytan och omgivande gaturum är ungefär 100 x 70 meter. Byggnadernas, framförallt Kristine kyrkas höjd bidra också att torgrummets volym och skala.

Stora torget är ett sluttande torg och höjden varierar mellan +111 och max +115 meter – vilket ger en höjdskillnad på 4 meter som mest. Lutningen varierar runt hela torget. Torgets ena hörn, det södra hörnet vid Slaggatan, Falugatan och Holmagatan är genom en tillbyggand Estraden en plan, upphöjd och yta som nås via en trappa och en asfaltsslutning. Även hörnet vid Kristinegatan, Slaggatan har en modulerad/avvägd och något planare lutning än resten av torgytan för att fylla en funktion som torghandles- och markansplats.

Markbeläggningen på torget består av kullersten. De diagonala gångytorna samt Kristinegatan är asfalterade med en fris av smågatsten. Slaggatan har en markbeläggning bestående av sjöstensplattor (40x40cm) samt vissa delar med gatsten. Falugatan är asfalterad och trottoaren längs torget består av sjöstensplattor och andra sidan av betongplattor. Åsgatan har en markbeläggning av både gatsten och asfalt och även här har trottoarerna olika markmaterial - trottoaren i anslutning till torget är klädd med sjöstensplattor och motstående sida närmst kyrkan med en betongplatta. Även Estraden har ett golv av betongplattor i varierad storlek.

På och kring torget finns inventarier som exempelvis olika typer av sittmöbler, parksoffor och sittbänkar, Engelbrekt statyn, speakers corner, cykelparkering, skyltar, skyltställ, belysning och även kärl med växlighet och en stor gran beroende på årstid.

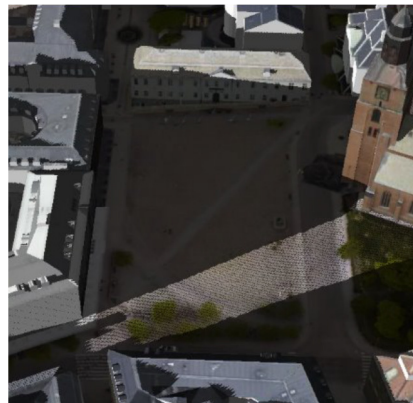
Längs med Slaggatan och i hörnet Kristinegatan finns det reserverad plats och ytor för torghandels- och markansplatser. Det finns idag ingen ordnade eller enhetliga utrustning eller markansstånd för torghandel eller markander på torget.

Klimatetmässigt har torget en god placering. Miljön på och kring torget erbjuder både sol och skugga, mängden varierar såklart med årets olika årstider. Det mest solbelysta läget är längs med Åsgatan medan delen längs med Slaggatan alltid är i skugga (se sol- och skuggbilder nedan).

15 mars kl 14.00

15 november kl 14.00

15 juni kl 14.00

Analys:

Det är relativt ovanligt med sluttande torg. Lutningen kan både ses som begränsande och något som kan vara en tillgång. I en utveckling av torget är det viktigt att tänka igenom funktioners placering och nyttja höjdskillanden och lutningen på ett sådant sätt att den inte upplevs som en begräsning.

Torgrummets storlek och de omgivande byggnadernas höjd bidra till att Stora torget upplevs ha en stor och pampig skala (vara ett stort och pampigt torg). Detta bidra till att tillägg och strukturer bör förhålla sig till rummets skala och karaktär för att på ett naturligt sätt passa in i rummet och på torget.

Idag är upplevslen att utformningen av och skalan på torgets olika inventarier kan upplevas som oproportionerliga i förhållande till torgrummets karaktär och längd- och höjdskala (rumsliga skala).

De många olika markmaterialen på och runt torget berättar om olika tider som passerat samtidigt som de ger ett brokigt och osammanhängande intryck.

Att inte ha ordande torghandels- och markansplatser med enhetlig utrustning och/eller markansstånd gör att dessa upplevs som ogenomtänkta och ser temporära ut. Att ha enhetliga och fasta platser för torghandel och markander skulle kunna bidra till att stärka torgets karaktär och platsens betydelse. (vara värdigt torget)

Stora torget har idag både soliga platser samt platser som ligger i skugga. Det är viktigt att ta tillvara på dessa förutsättningar i möbleringen och utvecklingen av Stora torget.

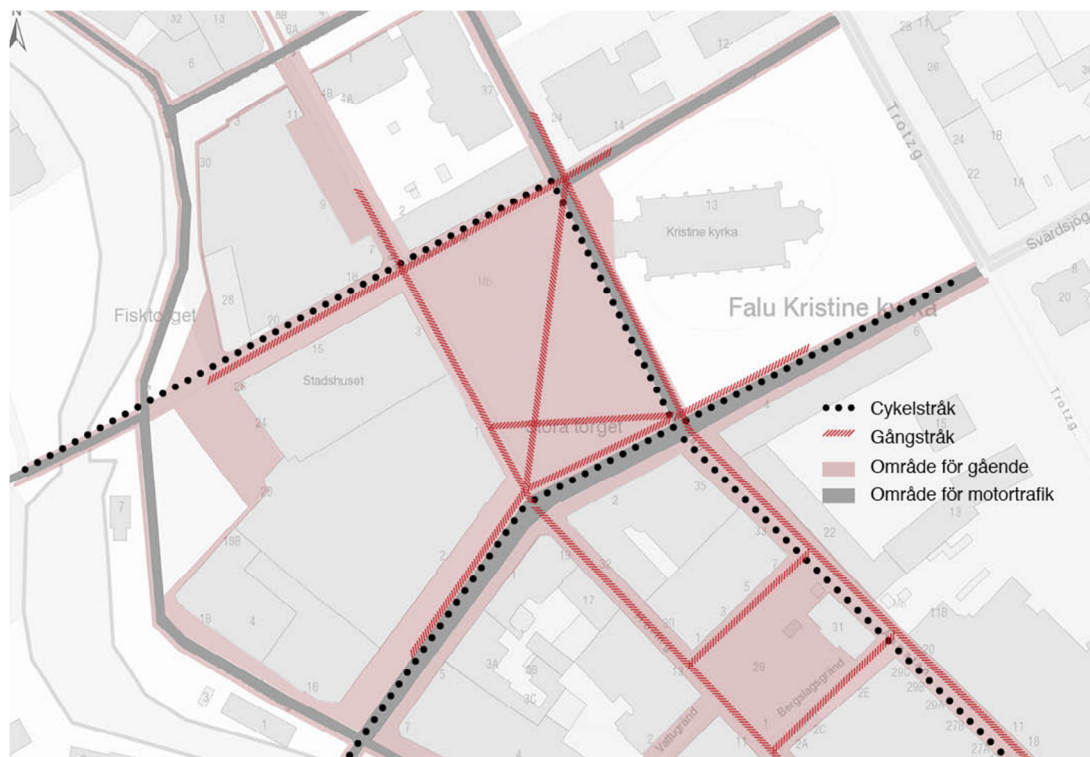
6.4 Stora torgets kommunikationer – rörelser, stråk och samband

I och med Stora torgets centrala läge i staden är det en betydelsefull nod för stadens olika rörelsemönster och stråk (se kartillustration nedan). Torget är en tydlig nod och målpunkt längs centrums gång- och kommersiella huvudstråk på Åsgatan, Holmgatan och Slaggatan. De diagonala rörelsemönstren över torget är viktiga rörelsestråk som har en historisk förankring.

Torget är också en nod och målpunkt längs med flera gator som är prioriterade som cykelstråk, Kristinegatan, Åsgatan, Svärdsjögatan och Falugatan. Svärdsjögatan och Falugatan är och också del av ett av tätortens planerade huvudcykelstråk.

Torgytan har en rumslig koppling till de omgivande gatorna, Åsgatan, Svärdsjögatan, Kristinegatan och Holmgatan. Svärdsjögatan och Falugatan är Stora Torgets tydligaste koppling till Å-rummet som nu håller på att utvecklas längs med Östra hamngatan (men också till sjukhuset, högskolan och Lugnet). Även Kristinegatan bidrar till en koppling mot Å-rummet och till Fisktorget.

Holmgatan, Slaggatan och Åsgatan kopplar ihop torget med Holmtorget, Knutpunkten och stationen i södra centrum samt med Rådhusplatsen och fortsättningen av handelsstråket längs med Slaggatan.

Analys:

Stora torget är en viktig central nod och målpunkt mitt i stadskärnan. Det är viktigt att bevara och stärka torgets betydelse och funktion som nod och målpunkt i centrum för att behålla och ytterligare bidra till liv och rörelse i hela centrumkärnan.

De omgivande gatorna utgör idag torgets avgränsning samtidigt som de bidrar till att koppla samman torget med övriga miljöer och stadsrum i centrum.

Rörelsen runt och över torget påverkas av placeringen av olika funktioner och målpunkter kring och på torget. Den påverkas även av målpunkter längre bort. Idag saknar torget en tydlig och lockande målpunkt längs med Åsgatan medan det längs med Slaggatan finns café, butiker och torghandles- och markandsplatser.

Men Slaggatan vänder ibland Stora torget ryggen och stänger ute torgytan, dels genom sin utformning och placeringen av funktioner längs med gatan. Estraden längs gatan bidrar till att styra och begränsa flödet längst med gatan och ut över torgytan. Den utgör en barriär och upplevs som ett hinder som försämrar tillgängligheten samtidigt som den fyller en viktig funktion som plan yta och erbjuder sittmöjligheter. Placeringen av torghandelsplatserna längs Slaggatan bidrar till att Stora torget blir en baksida.

I och med torgets centrala läge och öppna yta är det en plats som många bara passerar på väg mot något annat. Diagonalerna över torget är ändå viktiga rörelsestråk att bevara.

De kommersiella stråken utmed Slaggatan och Åsgatan mot Östanfors är något svagare än stråken som går mellan stora torget och södra centrum längs med Holmgatan och Åsgatan. Detta är något att ta hänsyn till och utveckla för att skapa ett flöde genom hela staden, från södra centrum, förbi Stora torget, Rådhusplatsen och vidare ut mot Östanfors. Framåt kanske Rådhusplatsen skulle kunna utvecklas för att bli en tydligare målpunkt i staden och för att bidra till ett attraktivare stråk länge med Slaggatan.

Rådhusplatsens utformning och funktion idag försvagar stråket och flödet längs med Slaggatan där fontänen bidrar till att siktlinjen och flödet längs Slaggatan bryts.

Svärdsjögatans och Åsgatans bredd, anpassad till sin tidigare funktion som bussgator, kan ses som överdimensionerad. Gatornas yta är en potential och bör nyttjas i utvecklingen av torget.

Svärdsjögatan och Falugatan korsar gång- och handelsstråken på Holmgatan, Slaggatan och Åsgatan vilket är ett hinder för ett fritt flöde mot torget.

6.5 Omvärldsanalys - Referenser och goda exempel

Exempel på torg som studerats i projektet är bl.a. Visby, Karlstad, Örebro, Falkenberg, Kalmar, Kungsbacka, Sala, Sienna m fl.

Visby – Stora torget i Visby är ett annat svensk världsarvstorg. Enhetligt utformade torghandels – och marknadsplatser som är väl integrerade i torgytan. Torgets olika funktioner har en tydlig disposition och gestaltningen är genomtänkt för att skapa en sammanhållen upplevelse. Utformningen har en fin balans mellan historia och moderna tillägg och uttryck.

Kalmar - Stora torget i Kalmar är ett kullerstenstorg som moderniserats för att öka användningen och tillgängligheten. I utvecklingen har man arbetat med både befintlig och ny markbeläggning – vilket kan vara en inspiration i en utveckling av Stora torget i Falun.

Kungsbacka – Torget i Kungsbacka ligger precis som Stora torget i Falun i anslutning till en kyrka. Torget har omgestaltats (klart 2012) och fått en utformning som både respekterar historien och bjuder på moderna tillägg. Kyrkans entré och torgytan vävs genom utformningen ihop på ett naturligt sätt.

7. RESULTATET

I takt med att Falun växer och lockar till sig nya besökare och invånare krävs en ännu attraktivare och mer levande stad – året om. Ett steg i denna riktning är att Stora torget ytterligare utvecklas för att vara Faluns centrala och naturliga mötesplats.

En stads största tillgång är människor i det offentliga rummet – det är det som skapar en levande och attraktiv stad.

Under processen och analysen har det tydligt framkommit synpunkter och argument för att genomföra åtgärder och förändringar för att hela torget ska användas bättre och bli en ännu mer attraktiv plats att vistas och umgås på.

Projektgruppens förslag är en syntes av synpunkter, argument och gruppens egna avvägningar, om hur Stora Torget förblir och ytterligare utvecklas till en mötesplats året runt.

7.1 Förslaget.

För hela Stora torgets utveckling gäller:

att skapa funktioner som blir en mötesplats för alla, som enkelt kan möjliggöra en mängd olika användningar och aktiviteter vid olika tider på dygnet under hela året, och som samtidigt bidrar till att uppmärksamma platsens historia och bidrar till Faluns identitet och residents- och världsarvsstad.

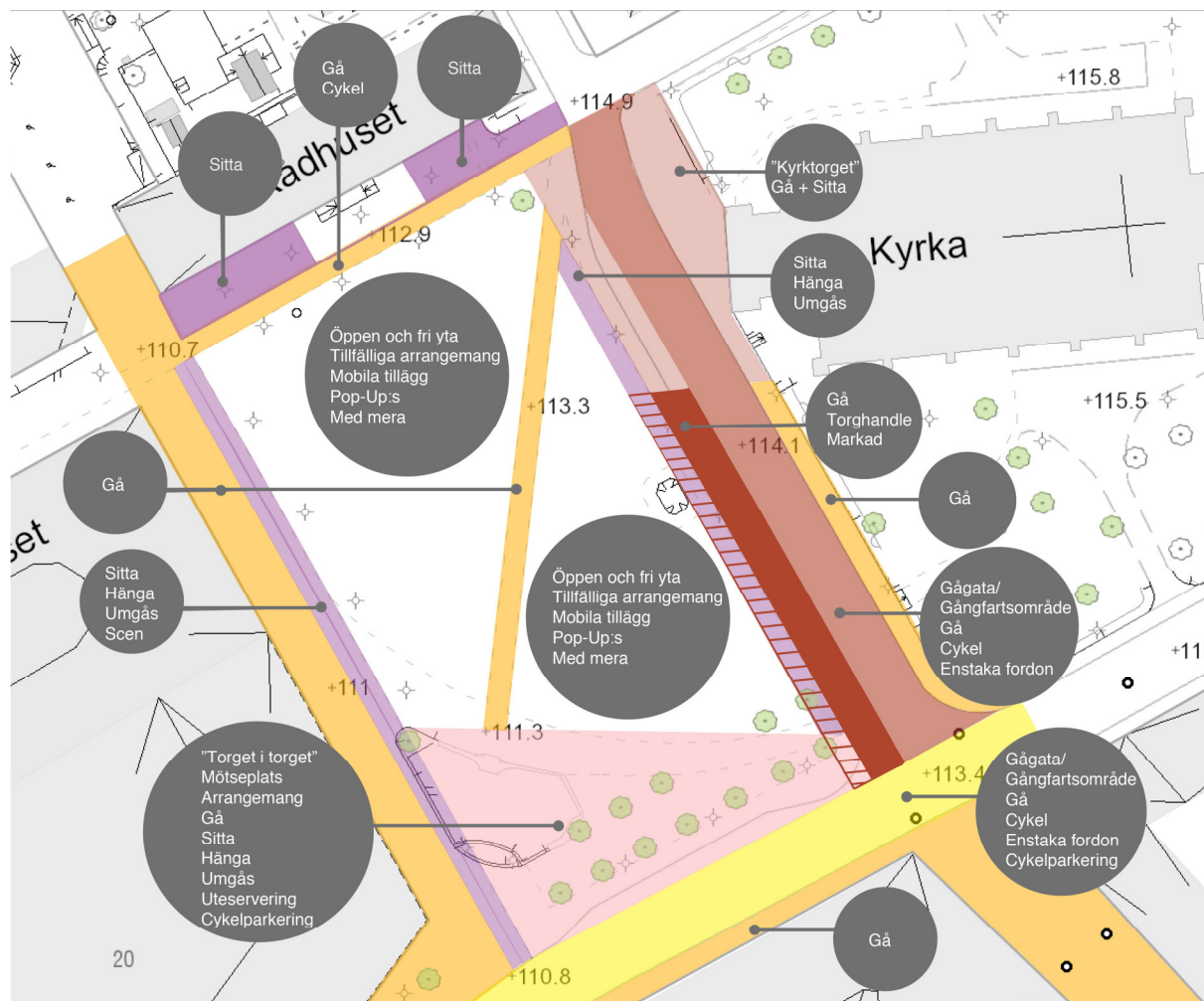
Alla ska känna sig hemma och välkomna att vistas på torget. Torget ska vara tryggt och tillgängligt för alla.

Projektets mål med Stora torget:

- att skapa en attraktiv nod och mötesplats för alla, för falubor och besökare i alla åldrar.
- att bättre möta människors behov och efterfrågan
- att bevara och stärka torgets struktur och karaktär som del av Falu världsarv
- att öka användningen genom att göra det mer funktionellt och flexibelt.
- att ge förutsättningar för torghandel, vistelse, evenemang och aktiviteter
- att utvecklingen ska grunda sig på trygghet, tillgänglighet, utrymme, skönhet och trevnad

7.2 Förslag – koncept för utveckling av Stora torget

Resultatet av analysen och denna förstudie är ett förslag och ett koncept för Stora torgets utveckling. Det är ett förslag på hur torgets funktion och användning kan utvecklas och förbättras för öka dess användning och attraktivitet som nod, mötesplats, målpunkt och arena för olika aktiviteter och arrangemang.

Rapporten är ett underlag för ett nästa steg i utvecklingen av Stora Torget.

Stora torget ska vara och upplevas som ett öppet, flexibelt och dynamiskt torg mitt i centrum. Det ska vara funktionellt och attraktivt att använda det för vistelse, rekreation och en mängd olika aktiviteter och arrangemang - vid olika tider på dygnet, under hela året.

Förslaget innebär att vissa av torgets befintliga funktioner omdisponeras och utvecklas samt att vissa ytor ska förädlas/förbättras för att torget ska bli användbart och attraktivt för fler. Samtidigt ska det historiska torget och rummets karaktär bevaras och stärkas genom nya och moderna tillägg och uttryck. Det ska finnas en balans mellan moderna uttryck och respekt för den historia som präglar staden.

Övergripande innebär förslaget att utveckla ytorna och miljöerna runt torget, det vill säga ramen runt torget, dess sidor och hörn. Detta för att bevara mycket av den befintliga strukturen och torgytan och med kullersten.

Men för att torget ska bli mer funktionellt och användbart krävs att vissa delar av torget och omgivande gaturum får en ny utformning. Genom att förflytta vissa av torgets funktioner och förädla torgets ytor genom nya funktioner är ambitionen att öka aktiviteten och flödet av människor runt hela torget.

En utveckling och ny gestaltningen av vissa delar av Stora Torget ska bidra till att torget upplevas som enhetligt och sammanhållet. Formspråk, materialval och tillägg ska vara väl genomtänkta och enhetliga med torgets karaktär och stadens identitet.

Utformningen och tillägg ska bidra till att både bevara det stora öppna rummet och skapa mer intima miljöer och vistelseytor.

Inriktningen är ett öppet torg och att skapa fler platser och möjligheter för vistelse och social samvaro/socialt umgänge – plats att chilla och hänga på, möjlighet för uteservering och arrangemang samt en mångfald av sittplatser.

7.3 Funktionskoncept - Åsgatan

Åsgatan blir en del av torget – en plats för vistelse för att sitta och umgås, aktivitet, rörelse, torghandel och marknasplatser. Åsgatan ska vara en gågata/ gångfartområde och gående ska tydligt uppleva att det har företräde. Det bör dock finnas plats och utrymme för enskilda fordon.

Området Åsgatan / Kristinegatan bildar ett torg i torget tillsammans med kyrkans entré. Känslan ska vara att kyrkans entré är en del av Stora Torget – hörnet blir ett torg i torget, en tydlig nod och mötesplats.

På Åsgatan placeras torghandeln och torgets marknadsplatser. Torghandelsplatserna placeras på ett sådant sätt att det upplevs som en del av torget och att de inte avgränsar torget på något sätt – en öppen, vertikal placering i förhållande till Åsgatans stäckning. (Se avsnitt Salutorgsplatserna).

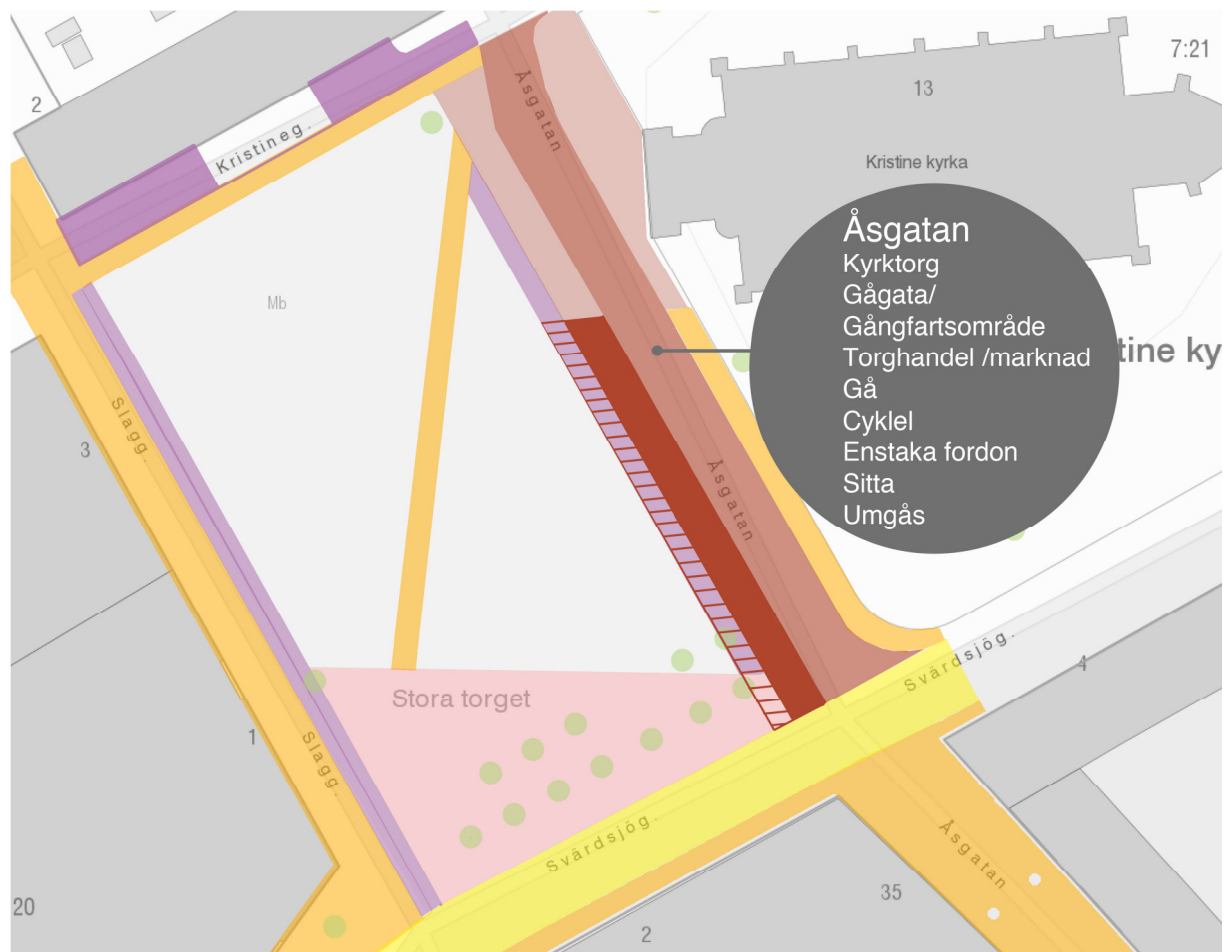
Åsgatans gaturum smalnas av. Utformningen bör ta hänsyn och dra nytta av små- och storgatstensytor En ny utformning ska tydligt definiera Åsgatan som gata då den är en betydelsefull historisk struktur som bidrar till stadens identitet och karaktär som rutnätsstad.

Taxi och parkering bör undvikas på Åsgatan. Ny placering bör utredas i nästa skede. Den befintliga handikapparkeringen föreslås flyttas till översta platsen vid Kristinegatans nuvarande parkering.

Ytan längst med Kristine kyrkas fastighet ska fortsatt vara ett område för gående.

Statyn bör göras mer användbar exempelvis genom att utveckla befintlig sockel genom att anlägga gradänger att sitta på. Materialval måste harmonisera/passa till statyns material och karaktär.

Utvecklingen och utformningen av Åsgatan ska göras utan att göra avkall på Kristine kyrka och dess karaktär och värden.

Motivering:

Idag är Åsgatan en tydlig gräns/barriär mellan torget och Kristine Kyrka. Gatans bredd är även överdimensionerad och en potential som kan nyttjas på ett bättre sätt.

Åsgatan har det bästa lokalklimatet och borde därför utvecklas för vistelse och aktivitet. Genom att flytta och utveckla funktioner längs med Åsgatan är förhoppningen att öka aktiviteten och rörelsen runt hela Stora torget samt ge Åsgatan en målpunkt.

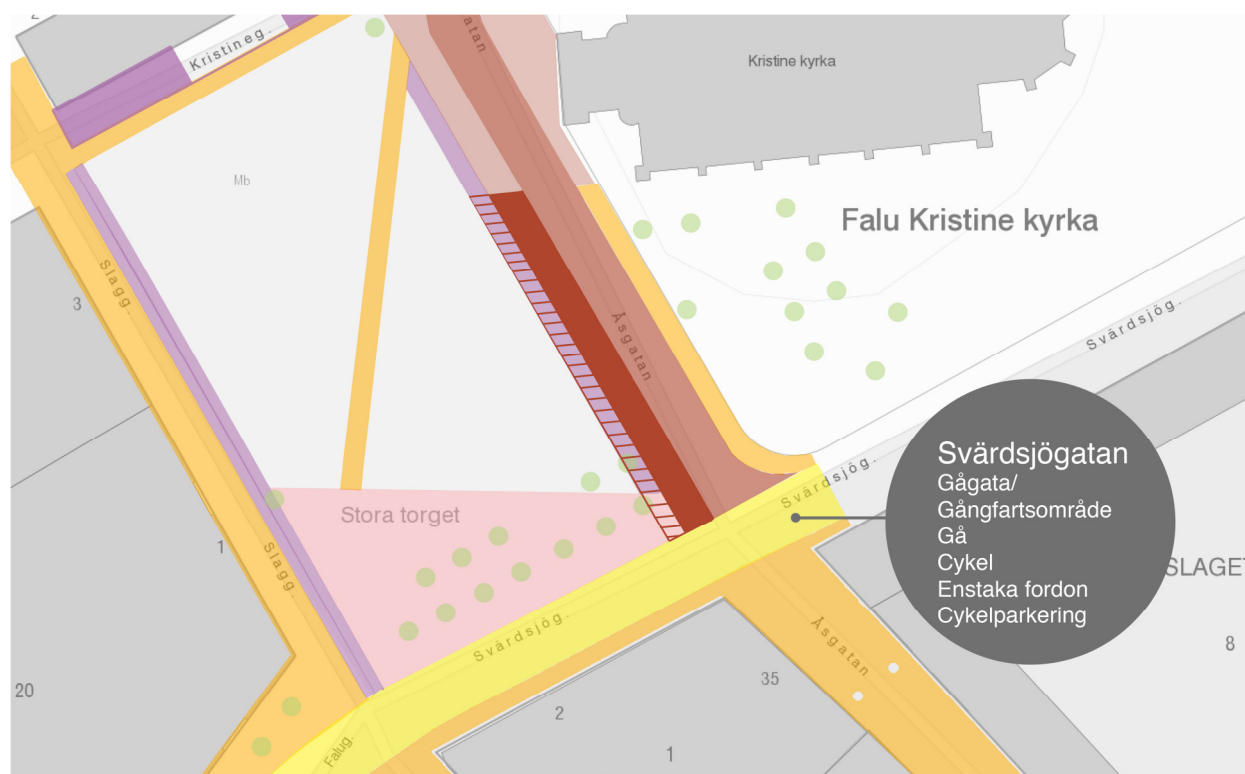
7.4 Funktionskoncept - Svärdsjögatan

Svärdsjögatan ska tydligt hänga samman med Stora Torget och det föreslagna ”södra hörnet” samt Åsgatan, Holmgatan, Falugatan och den nya gestaltningen ner mot Å-rummet och Östra Hamngatan.

Gaturummet minskas och utformas som gågata/gångfartområde förslagsvis med samma gestaltning som Falugatan. Det bör dock finnas plats och utrymme för enstaka fordon. I det redan planerade huvudcykelstråket bör dess dragning och gestaltning inordnas i gågatan/gångfartområdets utformning.

En ny utformning ska tydligt definiera Svärdsjögatan som gata då den är en betydelsefull historisk struktur som bidrar till stadens identitet och karaktär som rutnätsstad.

Förslaget innebär att befintlig cykelparkering omdisponeras så att flödet mellan torget och gatan inte hindras.

Motivering:

Idag är Svärdsjögatan en tydlig gräns/barriär mot torget. Gatan korsar och bryter på grund av sin funktion och utformning även flödet på Åsgatan, Holmgatan och Slaggatan. En ny utformning av gaturummet förbättrar flöderna och torget och gatan integreras genom en öppnare utformning.

Genom att flytta och utveckla funktioner längs med Svärdsjögatan är förhoppningen att öka aktiviteten och rörelsen runt hela Stora torget men även längs med gång- och handelsstråken samt stråket ner mot Å-rummet.

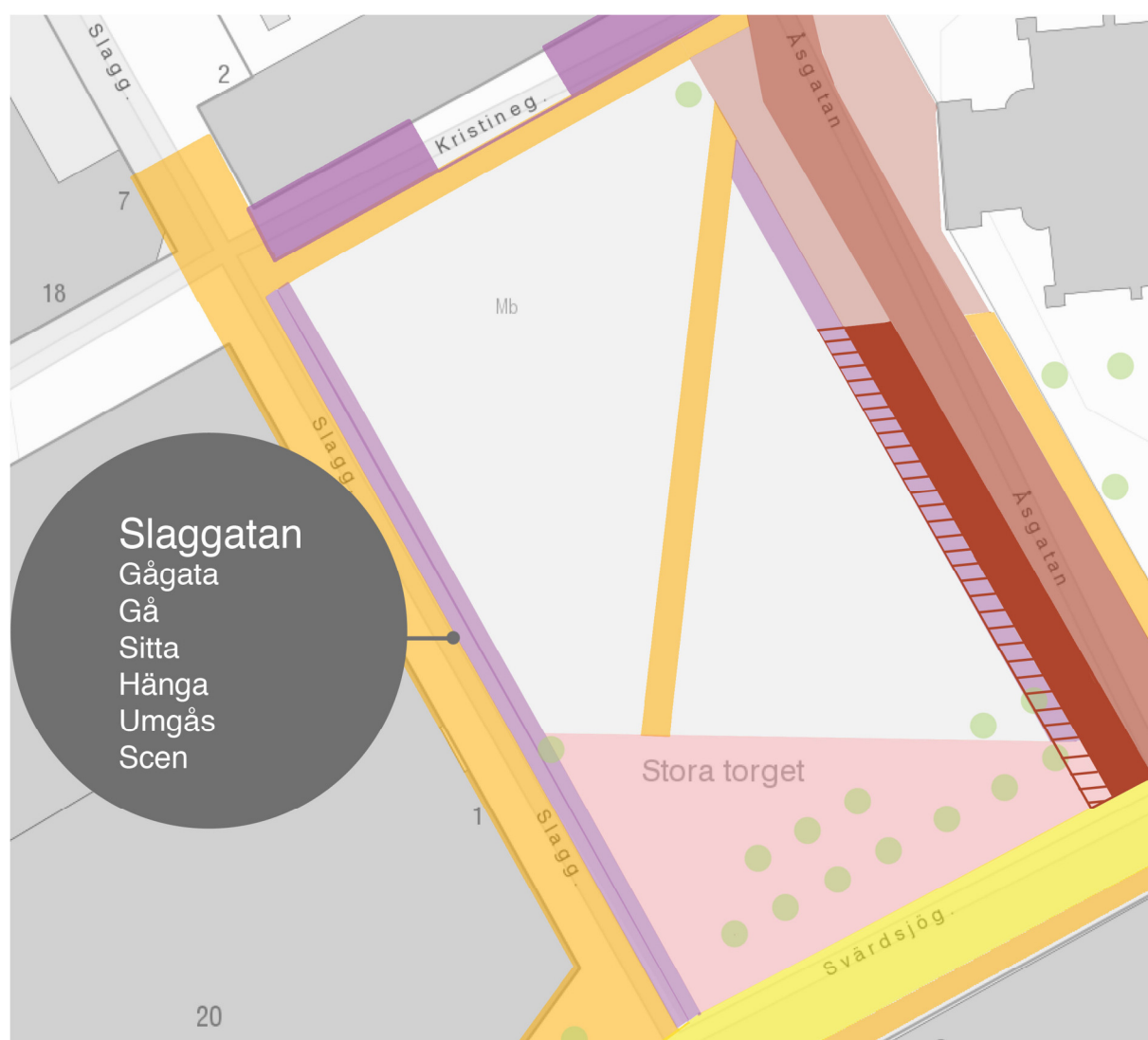
7.5 Funktionskoncept - Slaggatan

Slaggatan ska förbli en gågata och handelstråk. Förslaget innebär att gatan tydligare vävs samman med torgytan som en del av troget.

Eftersom gatan är ett huvudstråk med butiker, café, entré till Falun är det lämpligt att erbjuda sittplatser och vistelseytor längst med gatans stäckning. Som en del i "ramen" runt torget.

Här är också platsen för torgets scen för olika arrangemang och evenemang (se vidare avsnitt scen).

Förslaget innebär att Estraden helt tas bort eller omgestaltas då den i dag utgör en barriär för ett öppet och tillgängligt torg samt begränsar och styr rörelsen längst med Slaggatan och Stora torget. (Se vidare avsnitt Södra hörnet).

Motivering:

Placeringen av torghandeln skapar en baksida mot resten av torgytan samt begränsar och försämrar kopplingen till torget. Idag blir Slaggatan en barriär mot torget då det pågår torghandel.

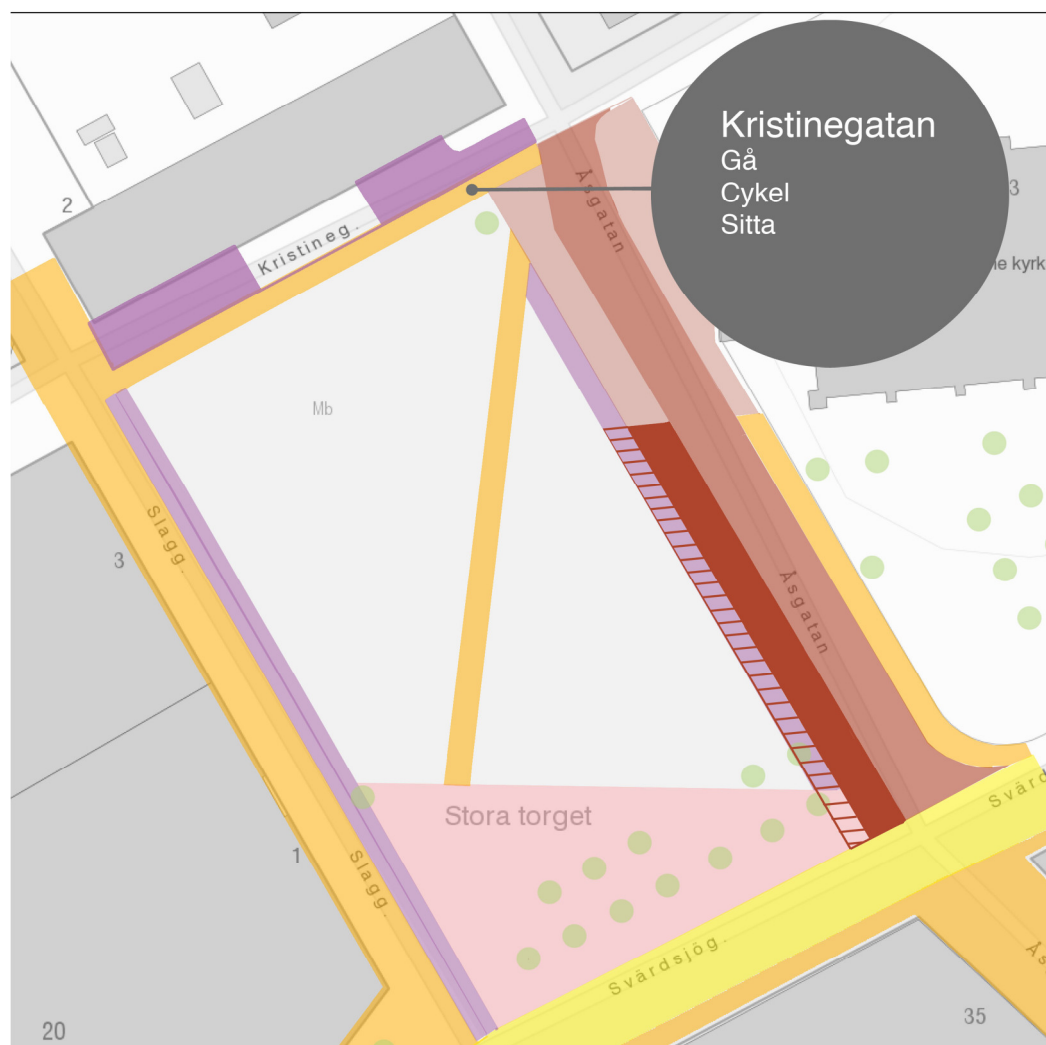
Genom att flytta på torghandeln och tillföra fler sittmöjligheter och plats för vistelse, aktivitet och en scen kommer Slaggatan och torgytan vävas samman och integreras på ett tydligare sätt. Slaggatans utformning ska vara öppen, luftig och flexibel och ge yta för vistelse, aktivitet och scen.

Ambitionen med detta är att det ska öka aktiviteten och rörelsen runt hela Stora torget och att Slaggatan inte vänder torget ryggen utan bidra till att torget upplevs som en öppen yta att använda och vitas på.

7.6 Funktionskoncept Kristinegatan

Denna sida av torget får behålla sin befintliga användning och funktion med sittplatser och plats för rörelse, gång och cykel.

Förslaget innebär en utveckling av sitt- och vistelsemöjligheterna. Nästa steg bör djupare undersöka om det är möjligt att nuvarande trafikregleringen omarbetas.

Motivering:

Denna sida av torget har ett bra lokalklimat, det är lä och den är ofta solbelyst. Sidan är framförallt uppskattad på våren vilket är en potential som bör tas tillvara på och utvecklas för vistelse.

Sommartid kan denna sida eventuellt upplevas som för varm eller solbelyst då det inte finns några skuggmöjligheter förutom under lönnen som finns placerad i hörnet Kristinegatan/Åsgatan. (Se vidare avsnitt Speakers corner).

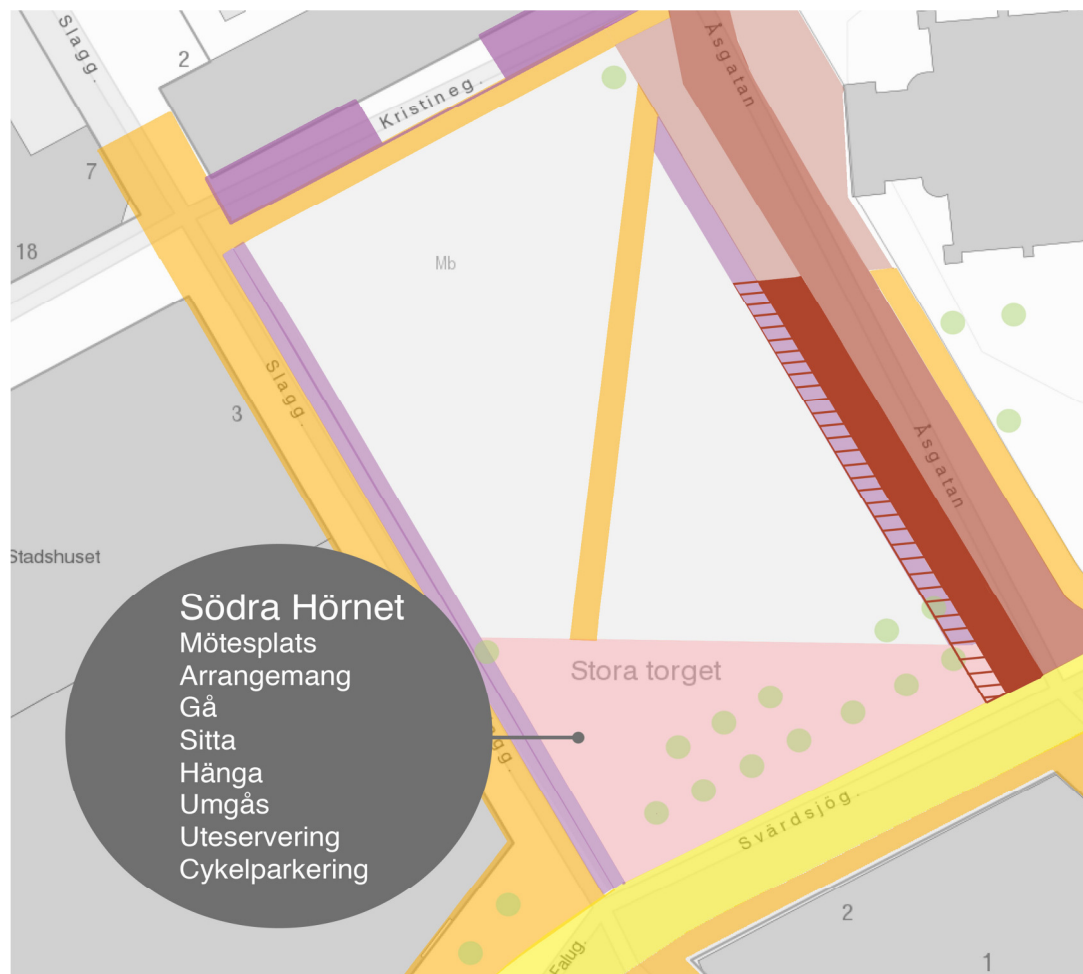
7.7 Funktionskoncept - Södra Hörnet

Förslaget innebär att södra hörnet får en förbättrad tillgänglighet och bli en ännu tydligare nod och en ny mötesplats. Det södra hörnet av Stora torget blir ett torg i torget. En strävan är förbättra tillgängligheten för alla att ta del av Stora Torget utifrån platsens fysiska förutsättningar. Dagens kullersten beläggning mellan träden kan ersättas med terrasser och en markbeläggning som förbättrar tillgängligheten.

Det ska finnas platser att vistas, sitta och umgås på. Det ska finnas utrymme för spontan och planerade aktivitet och evenemang samt erbjuda möjlighet till uteserveringar.

Estraden är i dag en barriär och begränsar tillgängligheten och kopplingen med resten av torget. För att förbättra tillgängligheten, flödet, rörligheten och framkomligheten på torget förslås att Estraden helt tas bort och området omgestaltas. Platsens funktion som plan vistelseyta bör dock återskapas i en ombyggnation.

Förslaget innebär att befintlig cykelparkering omfördelas mellan nuvarande placering och Svärdsjögatans motsatta södra sida. Placeringen av dessa får inte hindra flödet in på torget.

Motivering:

Södra hörnet är en strategiskt viktig plats i centrum. Det är torgets viktigaste nod/knutpunkt och mötesplats med entrén till Falugallerian, uteserveringar på Slaggatan/Svärdsjögatan, Estraden, sittplatser, cykelparkering och korsande rörelsestråk. Därför krävs det att hörnet byggs om och förädlas för att möta dagens och framtida behov.

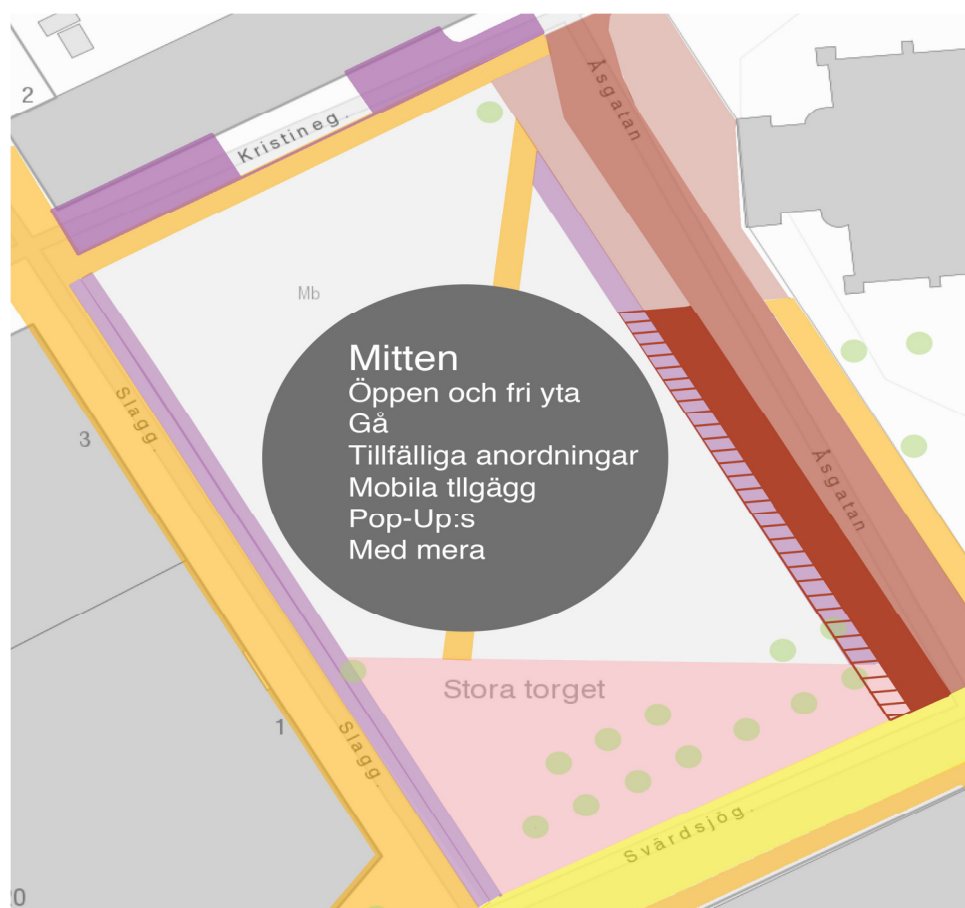
7.8 Funktionskoncept Mitten

Förslaget innebär att den stora fria befintliga torgytans funktion ska bevaras för olika aktiviteter och publika evenemang och en flexibel användning. Torgets stora öppna yta ska kunna användas för stora folksamlingar, publika arrangemang, tillfälliga installationer, mobila tillägg, s k pop up:s och mycket annat.,

För att öka ytans användbarhet ska mobila golv finnas till torgets centrala delar.

En sittkonstruktion anläggs runt Engelbrektstatyns sockel.

I nästa steg bör även utredas om en utjämning av torgets lutning kan vara något positivt för att skapa en jämn och sluttande lutning mellan Åsgatan och Slaggatan.

Motivering:

Kopplingen till den historiska strukturen ger den centrala torgytan en unik identitet.

Torgrummets fria volym i kontrast till sin omgivning och karaktärerna av att pendla mellan att vara och upplevas som en öde och tom yta och helt fylld med människor ska bevaras.

Torget behöver sin stora öppna och fria flexibla yta. Därför möjliggörs mitten av torget för sittplatser och möten med mobila anläggningar.

7.9 Rörelsestråk

De befintliga rörelsemönstren och rörelsestråken på och kring torget ska behålls.

Förslaget vill skapa mer rörelse runt hela torget genom att både flytta och utveckla funktioner på och runt torget.

Förslaget innebär att gående prioriteras genom att både Svärdsjögatan och Åsgatan blir gågata /gångfartsområde.

För att skapa en miljö och ett torg där gående känns som en prioriterad målgrupp krävs en gestaltning och utformning som bidrar till en upplevd ökad trafiksäkerhet hos gående genom att begränsa biltrafiken samt till att sänka hastigheten längs med cykelstråken runt torget.

Motivering:

Idag saknas det aktivitet och rörelse runt hela torget.

Nya rörelsemönster ska vara trygga och säkra och naturliga och enkla att använda. Enkla rörelser och kommunikationer på och runt torget ska öka tilldragelsen och aktiviteterna.

7.10 Salutorgsplatserna

Torghandels- och marknadsplatserna flyttas till Åsgatan och på delen av torgets övre plana del. Torghandeln kan bedrivas både på delar av den befintliga övre torgytan och Åsgatan.

Placeringen av dessa skapar ett öppnare torg och torghandeln skapar ingen barriär mot torget. Platserna ska upplevas som en naturlig del av Stora torget och ordnas så att det inte skapas några upplevda baksidor. Platsernas placering görs så att de står öppna mot torget. Den nya placeringen ger liv åt torget.

Kiosk/ Korv- glassvagn flyttas till torghandelsplatserna vid Åsgatan (nuvarande Speakers corner) mot korsning vid Svärdsjögatan alternativt får en placering på torgets ”södra hörn”.

Placeringen och utformningen av marknadsplatserna bör vara väl organiserad, sammanhållen och enhetlig. Markbeläggningen bör bidra till tillgänglighet för alla inom handelsområdet. Förslaget innebär Falu kommun tillhandahåller enhetliga försäljningsplatser/stånd för att säkerställa och bidra till torgets karaktär och till en positiv helhetsupplevelse av torget.

Motivering:

Den nya placeringen nyttjar de befintliga förutsättningarna och skapar ett öppnare torg där torghandeln inte utgör någon barriär mot torget.

Salutorgs- och marknasplatserna flyttas för att förbättra tillgängligheten och framkomligheten.

Torghandelsplatserna blir enklare att nå för kunder och tillgänglig för bl. a. rullstolsburna. Flytten förenklar också för transporter, lossning och lastning av varor till torghandels- och marknasplatserna.

Gatans och torgets övre del med sina stora plana ytor ökar användbarheten och möjligheten till en ordnad och fin torghandelsplats.

Placeringen skapar en bra plats och goda möjligheter plats för Bondens marknad och dess utveckling.

Området har ett bättre klimat än den nedre delen av torget och ger möjligheter att ta vara på torgets soliga lägen.

Placeringen innebär även att en tydlig målpunkt skapas längs med Åsgatan. Platserna flyttas även för att minska trafiken på Slaggatan. Placeringen har även en historisk anknytning enligt äldre foton/målningar av torget.

7.11 Cykelparkering

Förslaget innebär att den befintliga cykelparkeringen på torgets östra sida, under trädallén, förändras. Förslaget är att behålla några av parkeringarna men förändra placeringen i det föreslagna ”södra hörnet” under lindallén. De andra flyttas till andra sidan Svärdsjögatan. På detta sätt frigörs plats åt vistelseytor för sittplatser, uteserverings möjligheter för kringliggande caféer och restauranger.

Placeringen av dessa ska inte medföra ett hinder för att röra sig mellan torgytan och Svärdsjögatan. Platsernas placering utreds i samband med gatans gestaltning vid kommande ombyggnad. Platsernas placering görs så att de står öppna mot torget och gatan. Området är lämpligt att utformas med hjälp av terrasser och utreds i samband med gestaltningen av ”södra hörnet”.

På Åsgatan vid Handelsbankens entré kompletteras befintlig cykelparkering med ytterligare fler platser.

Cykelparkering kan även anläggas på övriga anslutande gator.

Motivering:

Idag är cykelparkeringen en barriär som hindrar ett fritt flöde mellan Svärdsjögatan och Stora torget. Parkeringen tar upp mycket av torgytan. För att frigöra mer yta för vistelse, möten och aktivitet längs denna sida av torget omplaceras cykelparkeringen för att frigöra ytan till ”södra hörnet” behövs platsen under Lindarna vid Falanhörnet.

Förslaget medför att torget blir en större helhet och inkluderar området ”mellan fasaderna”.

7.12 Speakers corner

Flyttas till motsatt sida vid Rådhuset och vävs in i ”kyrktorget” och placeras i anslutning till sitt- och häng möjligheter i denna del av torget. Speakers corner ska på ett passande och naturligt sätt vävas in i utformningen.

Nuvarande sittplats och trädplantering gestaltas om för att inkluderas och förbättras

Motivering:

Flytten medför större plats för torgplatser, korv- och glassvagn och andra verksamheter.

Speakers corner som också är uppbyggd av en symbol från gruvan och världsarvet kommer närmare rådhuset och Faluns demokratiska ”boning”.

Delen av torget bildar kyrktorget och dess möjligheter till sitta och hänga i torgets ”ram”.

7.13 Scen

Ett stort önskemål är att anlägga eller skapa en modern mobil scenanläggning på torgets nedre del vid Slaggatan så den naturliga lutningen kan användas för publiken. Då scenen inte används för föreställningar och aktiviteter ges den en annan funktion.

Scenbygget ska ge möjlighet till montering av väggar, tak, belysning och högtalare.

Utformning ska vara funktionell, flexibel och kan utformas med kunskap från etablerade kulturinstitutioner i samverkan med Dalateatern.

Motivering:

Den naturliga och självklara platsen för en scen. Torgets lutning blir med fördel naturlig åskådarplats.

7.14 Sittplatser och Fikaplatser

Torget ges fler möjlighet till sitt- och mötesplatser framförallt runt torget, i ”ramen” runt torget. De ska finnas i både soliga och skuggiga lägen för att möta människors olika behov och önskingar.

Sittplatserna bör placeras på ett genomtänkt sätt. Utformningen av dess ska bidra till att torget upplevs som sammanhängande och enhetligt.

Platser för fika och möten ges längs med hela torget, i ”ramen” runt torget samt på den förslagda ytan ”södra hörnet”. Under lindarna bör det finnas tillgängliga platser som kan ge möjlighet för uteservering. Platsen kan utformas med mobila terrasser.

Motivering:

Idag är det för få och attraktiva sitt- och mötesplatser på och kring torget. Det är en tydlig brist och det finns en stort behov och en stor efterfrågan bland besökare av att det finns. Torgets möjlighet till sitt- och mötesplatser i torgets ”ram” är mycket utvecklingsbar. De soliga lägen finns som ska kunna användas och enkelt och självklart kunna väljas av besökarna.

(Exemplet idag att tillfälligt flytta glasskiosken till Estraden är ett tydligt exempel på hur en ny funktion och placeringen kan påverka användningen och vistelsemöjligheterna kring torget).

7.15 Mobila golv och terrasser

Mobila terrasser anläggs för att skapa lockelse och möjlighet till enkla möten på torgytan.

Mobila terrasser och golv kan även skapas för andra ändamål där plan yta krävs för ändamålet.

Motivering:

Att torget får stora möjligheter till funktionella solbelysta vistelseytor för alla olika ändamål är en förutsättning för att få ett tilldragande och aktivt torg. Mobila golv och terrasser ger denna möjlighet till plana ytor i bl a ”mitten” som även kan förändras efter behov och efterfrågan.

7.16 Hårdgjorda ytor

Markbeläggningen på torget och på omgivande gångytor och gator får ett enhetligt uttryck som upplevs som genomtänkt och bidrar till att skapa en upplevelse av ett samanhållet och sammanhängande rum.

Gatorna ska få en beläggning av smågatsten för att knyta an till torgytan i kullersten och till historien.

Samtliga ytor runt torget ska anslutas till omgivande höjder med marksten. Inga förhöjda kantsetenar ska finnas.

Kullerstenen på torgytan ska bevaras i så stor utsträckning som möjligt men vissa ytor kan efter övervägande gestaltas och läggas om.

Motivering:

Förslaget innebär att flera av de hårdgjorda ytorna läggs om för att skapa ett enhetligt uttryck som upplevs som genomtänkt, sammanhängande och funktionellt. Stora torget förtjänare en markbeläggning som bidrar till att torget och torgrummet upplevs som ett enhetligt rum med en enhetlig gestaltning. En omläggning av anslutande ytor leder till en ökad tillgänglighet och användbarhet.

I dag ger markbeläggningen på torget och kring torget ett brokigt intryck då det är en mix av flera olika material och uttryck.

7.17 Byggnad

Att anlägga eller skapa plats för en byggd struktur, en permanent byggnad eller en Black Box – mobil byggnad som kan flyttas runt, är något som vidare bör utredas i nästa steg.

En byggnad eller likande för mötesplats, utställningar, torghandel, mindre evenemang, dialoger med mera bidrar med en ny funktion och en ny målpunkt på torget.

En lämplig placering av en byggnad kan vara längs Svärdsjögatan och torgets trädallé, hörnet Åsgatan och Svärdsjögatan samt hörnet Slaggatan och Kristinegatan.

En framtida gestaltning kan bestå av att försöka skapa tydliga rum i rum / rum i rummet – strukturer som är både öppna och slutna. Detta kan exempelvis även göras i anslutning till några av de mobila terrasserna/golven.

Motivering:

En byggnad bidrar till en användning året runt för nya funktioner i det framtida moderna stadslivet.

Det har tidigare stått mindre byggnader på torget samt längs med Svärdsjögatan ungefär där dagens lindallé är placerad.

7.18 Belysning

All belysning på och kring torget byts ut efter det gestaltungsprogram som föreslås.

En eventuell ny armatur bör ge bra ljus och får gärna kunna användas för tillfälliga ljus installationer och effektbelysning på olika sätt, exempelvis fasadbelysning, punktbelysning på

torgytan osv. För tillfälliga ljus och ljus arrangemang under årets mörkare del skulle kommunen kunna sammarbeta med Högskolan dalarnas ljud- och ljusprogram.

Motivering:

Eftersom stora delar av året är mörka ställer det krav på bra belysning. Torget och platsen kräver en trygg, vacker och spännande belysning. Idag upplevs inte belysningen som tillfredställande, torget upplevs som mörkt och otruggt.

7.19 Skyltning och skyltar

All skyltning på stolpar och i anslutning till torgytan för marknadsföring byts ut. Skyltningen ska vara korrekt och enhetligt utformad och med strategisk genomtänkt placering.

Motivering:

Dagens skyltning och affischering ger lite av ett rörigt intryck och stör helhetintycket av torget. Den kan även bidra till förvirring och skapa osäkerhet när det gäller orientering.

7.20 Grönska och växtlighet

Mer grönska bör implementeras på torget. Genom att använda generösa planteringsytor och kärl kan torgets hårda karaktär mjukas upp och stadsmiljön kan bli något grönare än vad den är idag. Mobil växtlighet alternativt permanenta stora kärl och planteringsytor. Planteringar och gröna inslag bidrar till rumslighet, tilldragelse och upplevelsvärden.

Motivering:

Planteringar bidrar till mervärden och positiva upplevelser på torget. Mer grönska gestaltas in genom tillfälliga och/eller permanenta anläggningar. Växterna ger även ett behagligt lokal klimat. Bidra med ekosystemtjänster i den lilla och lokala skalan.

7.21 Tillgänglighet

Torget ska i möjligaste mån utifrån torgrummets fysiska förutsättningar (topografi/lutning) och kulturhistoriska värden var tillgänglig för alla. Framtida förändringar ska tydligt visa hur Stora Torget och omgivande miljöer kan få en förbättra tillgänglighet och framkomlighet. Miljön ska tillgänglighetsanpassas med bland annat tydliga ledstråk längs fasade, gator och viktiga rörelsestråk och målpunkter.

Motivering:

Offentliga platser ska i den mån det är fysiskt möjligt vara tillgängliga för alla i så stor utsäckning som möjligt.

7.22 Trafik

Förslaget innebär att motorfordonstrafik minskar betydligt på torget och på Slaggatan och Åsgatan. Servis- och utryckningsfordon ska ha möjlighet att ta sig fram.

Motivering:

Stora torget blir säkrare och tydligare att vistas på och röra sig runt.

8. NÄSTA SKEDE

Nästa skede kommer att innefatta ett gestaltningsprogram för Stora torget inklusive en grovt uppskattad kostnadsberäkning för den föreslagna gestaltningen.

Om vidare beslut om uppdrag och finansiering därefter fattas, kommer förprojektering och projektering starta, för att de flesta fysiska åtgärderna sedan ska kunna ta vid.

9. SLUTSATSER

Förslaget innebär att Stora Torget förblir och ytterligare utvecklas till en självklar mötesplats för falubor och besökare året runt. Att det blir en mötesplats som enkelt kan möjliggöra en mängd olika användningar och aktiviteter och som samtidigt bidrar till att uppmärksamma platsens historia och världsarvet Falun.

En ny gestaltning och nya tillägg ska bidra till att förädla/stärka och uppmärksamma platsens historia och identitet/karaktär genom ett modernt formspråk och moderna tillägg. Stora torget ges en tydlig karaktär som samspelar med byggander, närliggande miljöer och stadsrum. Platsens betydelse som målpunkt och mötesplats stärks genom att möjliggöra en flexibel och ökad användning.

Den idag gällande detaljplanen bör ses över och revideras för ändamål torg.

En möjlighet för att få händelser på torget är förslagsvis att knyta krav på aktiviteter till alla föreningar som uppbär kommunala bidrag. Till exempel ska föreningarna anordna en aktivitet per år på torget.

Stora torget ska ingå i den stadsmiljö med mötesplatser som främjar företagsamhet, innovationer och kultur med nöjda kunder och invånare.

- Varumärke

I förlängningen av arbetet med Stora torget ser projektet ett behov av att utröna hur Falun uppfattas som stad/plats/varumärke.

Arbetsgruppens slutsats är att Stora torget och Falun bör utveckla en tydlig och målinriktad varumärkesplattform där centrum anges som ett självklart kultur- och handelsområde med sin typiska karaktär.

- Riktlinjer

Tydliga riktlinjer och policy för hur torget får/kan användas ska finnas. För att torget ska kunna uppfylla de nya funktionerna och efterfrågade aktiviteterna med enkel kommunal handläggning krävs beslut om att upplåta Stora torget till torg och torghandel. Idag krävs polistillstånd för alla aktiviteter och evenemang. Ett beslut som innebär att torget upplåts som torg innebär att kommunen handlägger tillstånd för den som vill använda torget för aktiviteter och evenemang. Detta beslut hanteras i eget ärende.

- Ansvar och mandat

Arbetsgruppens bedömning är att det bör finnas en funktion från Miljö-och samhällsbyggnadsförvaltningen som i nära samverkan med Centrala stadsrum och övriga aktörer i staden, aktivt deltar i Stora torgets utveckling och det arbete som krävs för att uppnå ett mer levande centrum, i enlighet med förstudiens förslag och idéer.

- Uppföljning

Årlig rapportering med utvärdering av torgets nyttjande, underhåll och utveckling krävs för att långsiktigt kunna utveckla och bibehålla ett funktionellt och hållbart anpassat torg.

- Ekonomi

Projektet föreslår att medel bör avsättas för nästa skede i processen av ett gestaltningsprogram.

En aktiv dialoggrupp kommer att krävas i framtida Falun för att kunna möta "Ett större Falun" med en mer levande stadskärna.

För att kunna uppfylla förstudiens förslag är arbetsgruppens förhoppning är att arbetet med att förverkliga ett mer levande torg enligt ovan, får starta nästa skede redan 2018.

En plan med tid, ekonomi, organisation, konsultation och dialog för genomförandet behöver upprättas.